

Чаграк Н. І., Липа І. Ю. (Івано-Франківськ, Україна)
**ЗАРОДЖЕННЯ ПОЗИТИВНОЇ ГЕРОНТОЛОГІЇ:
ВІД СОЦІАЛЬНОГО ВІДСТОРОНЕННЯ ЛЮДЕЙ ПОХИЛОГО
ВІКУ ДО СОЦІАЛЬНОЇ УЧАСТІ**

Окреслено головні концепції позитивної геронтології; обґрунтовано важливі теоретичні зміни у концептуалізації процесу старіння, що призвели до розвитку позитивних перспектив щодо благополучного довголіття.

Chahrak N., Lypa I. (Ivano-Frankivsk, Ukraine)
**THE EMERGENCE OF A POSITIVE GERONTOLOGY: FROM
SOCIAL DISMISSAL OF OLDER ADULTS TO SOCIAL
INVOLVEMENT**

The main concepts of positive gerontology are outlined. It has been substantiated the important theoretical changes in the conceptualization of the aging process, which led to the development of positive prospects for a successful ageing.

Останні десятиліття ХХ ст. характерні фундаментальними змінами у підходах до процесу старіння та активності людей похилого віку. На зміну теоріям, які акцентували на неминучому зниженні людських можливостей (зокрема, теорія роз'єднання Е. К'юмінг (E. Cumming)), поступово з'явилися нові концепції і теорії з позитивним багатовимірним поглядом на старіння, старість і похилий вік, які стали основою «позитивної геронтології». Головними складовими позитивної геронтології можна вважати: а) концепцію успішного старіння Д. Рова і Р. Кана (J. Rowe, R. Kahn), яка акцентує на взаємодії трьох факторів для благополучного довголіття: здоров'я, соціальної інтеграції та діяльності для позитивного досвіду; б) концепцію продуктивного старіння Р. Батлера (R. Butler), яка пов'язує якість життя у похилому віці з подоланням проблем соціальної ізоляції через участь осіб похилого віку в таких видах діяльності як волонтерство, оплачувана робота, догляд за іншими людьми та ін.; в) концепцію активного довголіття, яка наголошує на необхідності підтримання когнітивних функцій, позитивного емоційного стану і соціального включення людей похилого віку, а також їх залучення у громадське життя, що є взаємовигідним для людей і суспільства в цілому. Таким чином, успіх, активність, продуктивність і суспільна інтеграція – основні чинники «нормального» старіння у демографічно старіючому суспільстві. Важливі теоретичні зміни у концептуалізації процесу старіння призвели до розвитку позитивних перспектив щодо благополучного довголіття. Еволюція в геронтології, яка відбувалася в останній третині ХХ ст. і зумовлена головним чином розвитком пост-індустріального суспільства, характеризується змінами у розумінні підходів до старіння і життя людини у похилому віці – від суспільного

виключення осіб похилого віку, негативного сприйняття старості як періоду спаду життєвих функцій людини і втрати можливостей активного функціонування в суспільстві, сім'ї, вузькій спільноті, до визнання потенціалу людей похилого віку, можливості їх адаптації, інтеграції та долучення до економічного і культурного розвитку суспільства.

Зміна акцентів на перспективу більш збалансованого стилю життя у похилому віці скерувала увагу вчених на способи підтримання продуктивного й активного довголіття, а також на позитивні наслідки такого стилю життя як для осіб похилого віку, так і для суспільства загалом. Таким чином, новий напрям у геронтології – позитивна геронтологія – ґрунтується на конвергенції трьох груп досліджень з проблем благополучного довголіття: успішне старіння, продуктивна діяльність і громадянська взаємодія, які акцентують на важливості залучення людей похилого віку до активності та до виконання суспільно важливих ролей. Разом з тим, результати досліджень у сфері геронтології доводять пряму залежність рівня когнітивної здатності людей похилого віку від систематичного розумового навантаження (вправляння) так само, як і фізичне функціонування підтримується регулярною фізичною активністю [2].

Оскільки навчальна діяльність є одним з найбільш ефективних способів підтримання рівня когнітивної здатності людини, то залучення осіб похилого віку в освітній процес переосмислюється, і можливості навчання у похилому віці стають реальністю і навіть необхідністю. Вищий рівень освіти людей похилого віку позитивно пов'язаний з більш успішним старінням [3]. Освітня діяльність осіб похилого віку – один з головних чинників їх адаптації до швидкозмінних умов суспільного життя. Адаптація – основна навичка виживання, тому зрозуміло, що освіта у похилому віці стає невід'ємною складовою успішного довголіття. Концепції успішного старіння, позитивного старіння і громадянської взаємодії підтримують позитивний погляд на ресурсний потенціал осіб похилого віку. Кожна з названих концепцій визнає, що похилий вік може бути періодом взаємодії, співробітництва і благополуччя. Водночас, можна вважати, що їх підґрунтям є теорія активності, в основі якої доказ позитивного впливу активності на її відчуття задоволення від життя, а також на теорії неперервності, яка стверджує, що людина адаптується до процесу старіння через пристосування тривалості, типу і розподілу діяльності. Основні принципи активності залишаються відносно стійкими упродовж всього життєвого курсу людини [1].

Концепція успішного старіння Д. Рова і Р. Кана (J. Rowe, R. Kahn) визначає роботу (в розумінні «заняття») як вагому складову успішного старіння і виокремлює участь у продуктивній діяльності як один з її елементів. Громадянська взаємодія – діяльність, що здійснюється людьми похилого віку задля загального блага, – це «громадська» форма продуктивної діяльності, яка також є компонентом успішного старіння. Необхідно наголосити, що дослідження в усіх трьох сферах (успішне старіння, продуктивне старіння і громадянська взаємодія) доводять, що залучення осіб похилого віку у продуктивну діяльність часто має позитивний вплив

практично на усі сфери їх життя.

ЛІТЕРАТУРА // ЛИТЕРАТУРА // REFERENCES

1. Atchley R. C. A community theory of normal aging / R. C. Atchley // *The Gerontologist*. – 1989. – No. 29. – P. 183–190.
  2. Diamond M. C. An optimistic view of the aging brain / M. C. Diamond // *Gerontologist*. – 1993. – No. 17 (1). – P. 31–33.
  3. House J. S. Social satisfaction of a good and health / J. S. House, J. M. Lepkowski, A. M. Kinney, R. P. Mero, R. C. Kessler, R. Herzog // *Journal of Health and Social Behavior*. – 1994. – NO. 35. – P. 213–234.
-

Циба Я. В. (*Чернівці, Україна*)

**КОНТЕНТ-АНАЛІЗ ПРОБЛЕМИ ВИМУШЕНИХ
ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ У РЕГІОНАЛЬНОМУ ВИДАННІ «МОЛОДИЙ
БУКОВИНЕЦЬ» ЗА 2014-2016 рр.**

Тема внутрішньо переміщених осіб (вимушених переселенців) актуальна в Україні, через збройні конфлікти та окупацію. Близько 4000 тис. вимушених переселенців із Луганська, Донецька та Криму нині живуть у Буковинському регіоні. Завдання статті – дослідити життя вимушених переселенців у регіональній пресі, а саме через контент – аналіз видання «Молодий буковинець» за 2014-2016 рр.

Tsyba Ya. (*Chernivtsi, Ukraine*)

**CONTENT ANALYSIS OF FORCED RESETTLERS IN THE
REGIONAL PRESS BASED ON PUBLICATION «MOLODYIY
BUKOVYNETS» IN 2014 - 2016**

The article analyses the phenomena of forced resettlers. The topic is of great significance for Ukraine, due to armed conflicts and occupation in parts of the country. About 4000 thousands forced resettlers from Luhansk, Donetsk and Crimea currently live in the Bukovyna region. The goal of the article is to make research resettlers' lives in the local press, specifically by means of the content analysis of the publication «Molodyybukovynets» in 2014-2016.

Внутрішньо переміщені особи (вимушені переселенці) – не нове явище у міграції населення. Поштовхом до їх появи стали події у країнах колишнього Радянського Союзу в ХХ ст., в Югославії, коли певні категорії населення змушені були залишити обжиті місця через загрозу етнічних чисток, виселення, позбавлення майнових чи інших законних прав.

Щодо зазначеної проблематики в Україні, то нині є небагато наукових розвідок. Тему міграції в українських медіа аналізував К. Бондаренко, зокрема зазначаючи: «Ступінь присутності в засобах масової комунікації теми мігрантів, міграції, міжнаціональних відносин, набір проблем та сюжетів може служити важливим індикатором уваги суспільства до